

Övergripande nödsvattenplan

Beslutsdatum	2022-12-06	Dokumenttyp	Plan
Beslutad av	Kommunstyrelsen	Dokumentägare	VA-chef
Diarienummer	KSM2022-1100.349	Giltighetstid	Tillsvidare

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Beskrivning av dricksvattenförsörjningen i Tyresö kommun	3
1.2	Nödvatten.....	3
1.3	Övergripande nödvattenplan	3
1.4	Lagstiftning och utgångspunkter vid nödvattenplanering	3
2	Syfte och mål	4
2.1	Mål för den övergripande planen	4
3	Roller och ansvar	4
3.1	Kommunens ansvar	4
3.2	Individer och fastighetsägares ansvar	5
3.3	Ansvarsfördelning inom kommunerna	5
4	Störningar i vattenförsörjningen	7
4.1	Omfattande avbrott i vattenleverans	7
4.2	Otjänligt vatten	7
5	Aktivering av nödvattenförsörjning.....	8
5.1	Gemensam samverkansgrupp.....	8
6	Samordning och samverkan vid nödvatten.....	9
6.1	Interna resurser	9
6.2	Externa resurser	9
6.3	Gemensam målbild.....	9
7	Prioriteringar vid vattenförsörjning.....	10
8	Övning	10
9	Revidering och ansvar.....	10

1 Inledning

Rent dricksvatten är ett av de allra viktigaste livsmedlen i samhället. Hela samhället skulle påverkas vid en brist på dricksvatten och det inkluderar våra invånare men också samhällsviktig verksamhet och näringsliv. Dricksvatten är en så kallad samhällsviktig resurs och det är därför viktigt att samhället har förmågan att upprätthålla dricksvattenförsörjningen även då ordinarie leverans inte är möjlig att genomföra. Vid störningar eller avbrott är därför försörjning via nödvatten en avgörande förmåga. Nödvattenplanering är således en del av samhällets krisberedskap som syftar till att minimera konsekvenserna vid en eventuell störning i dricksvattenförsörjningen.

1.1 Beskrivning av dricksvattenförsörjningen i Tyresö kommun

Dricksvattnet i Tyresö kommun kommer från Mälaren och distribueras av Stockholm vatten och avfall (SVOA). Dricksvattnet renas i tre steg vid vattenverket i Norsborg innan det pumpas till hushållen i Tyresö. Tyresö kommun är huvudman för kommunens vatten- och avloppssystem och ansvarar för både drift och underhåll av anläggningar och ledningar.

1.2 Nödvatten

Nödvatten definieras som dricksvatten som distribueras på annat sätt än genom ledningsnätet. Begreppet signalerar att det handlar om en situation som innebär någon form av samhällsstörning. Prioriteringen vid nödvatten avgränsas därmed till prioriteringar som görs gällande geografisk placering och antal, i samband med utplacering av nödvattentankar.

1.3 Övergripande nödvattenplan

Den övergripande nödvattenplanen utgör ett övergripande ramverk för Tyresö kommuns nödvattenplanering. Den övergripande planen fastställer och tydliggör vissa centrala aspekter vid Tyresö kommuns planering av nödvatten.

1.4 Lagstiftning och utgångspunkter vid nödvattenplanering

Vid nödvattenplanering och genomförande av prioriteringar vid nödvattensituationer är det främst Vattentjänstlagen (2006:412) och Lagen om extraordinära händelser (2006:544) som är av relevans. Även Kommunallagen (1991:900 och 2017:275) är viktig att förhålla sig till då den ger de grundläggande reglerna för de kommunala befogenheterna. Slutligen utgör även kommunens allmänna bestämmelser för VA (ABVA) ytterligare ett underlag för att reglera vattendistribution.

2 Syfte och mål

Syftet med den övergripande nödvattenplanen är att klargöra och fastställa mandat och ansvarsförhållanden vid nödvattenförsörjning. Planen syftar även till att skapa en gemensam utgångspunkt för nödvattenförsörjning i Tyresö kommun.

2.1 Mål för den övergripande planen

Mål för den övergripande planen:

- Skapa en gemensam utgångspunkt vid planering och tillämpande av nödvatten.
- Tydliggöra kommunens samt fastighetsägares och enskildas ansvar vid avbrott eller störning av dricksvattenförsörjningen.
- Klargöra ansvarsfördelning inom den kommunala organisationen inför och vid störningar i dricksvattenförsörjningen.

3 Roller och ansvar

3.1 Kommunens ansvar

Som producent och/eller tillhandahållare av dricksvatten är kommunen skyldig att uppfylla kraven i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (2001:30). Detta innebär bland annat att dricksvattnet måste uppfylla vissa kvalitetskrav.

Kommunen (i egenskap av huvudman) är skyldig att omedelbart informera konsumenter och tillhandahålla nödvändiga råd när användningen av dricksvatten begränsas eller andra åtgärder vidtas för att skydda människors hälsa då vattenkvaliteten inte bedöms tillräcklig. Kommunen ska ständigt tillhandahålla tillräckliga och aktuella uppgifter om kvaliteten på dricksvattnet tillgängliga för konsumenterna.

Kommunen har endast skyldighet att leverera dricksvatten för normal hushållsanvändning och vattnet ska vara av dricksvattenkvalitet i enlighet med Livsmedelsverkets föreskrifter som nämns ovan. Huvudmannen garanterar inte ett visst vattentryck eller att en viss vattenmängd per tidsenhet kan levereras. Gentemot företag eller andra aktörer har kommunen inga andra skyldigheter än vad som gäller i relation till ett vanligt hushåll, såvida inte detta regleras genom särskilda avtal (ABVA).

Huvudmannen har rätt att begränsa eller stänga av vattenleveranserna för att förebygga skada samt vid reparationer, tillsyn och liknande omständigheter. Vid planlagt leveransavbrott informerar huvudmannen fastighetsägarna om detta på lämpligt sätt. Vid mer omfattande akut avstängning kan information

ges t.ex. genom lokalradion eller via huvudmannens hemsida. Det finns även en möjlighet att förmedla information via en SMS-tjänst.

3.2 Individer och fastighetsägares ansvar

Vid begränsad vattentillgång är anslutna fastighetsägare skyldiga att följa de anvisningar som huvudmannen beslutar, vilket kan vara att reducera sin vattenförbrukning. Fastighetsägare och verksamhetsutövare har ett eget ansvar för att skapa alternativa lösningar för sanitet och hygien vid totalt avbrott i vattenförsörjningen.

Detsamma gäller för individer. Vid nödvattenförsörjning har den enskilde ansvar att följa de råd och anvisningar som kommunen anger i syfte att undvika överkonsumtion och konflikter samt kontaminering av nödvattnet. Ansvaret inbegriper att ha kärl hemma för att hämta vatten i för att underlätta vid ett eventuellt vattenavbrott. Invånare med enskilda brunnar är inte huvudmannens ansvar. Fastighetsägare och verksamhetsutövare som har behov av kontinuerlig vattentillförsel bör tillse att de kan hantera störningar i dricksvattenförsörjningen.

Exempelvis bör lantbrukare med stora djurbesättningar behålla eventuella enskilda vattentäkt som reserv. En enskild vattentäkt får dock inte vara inkopplad till samma system som har anslutning till den allmänna anläggningen.

3.3 Ansvarsfördelning inom kommunerna

Olika myndigheter och samhällsviktiga funktioner har olika roller och ansvar när samhällskritisk infrastruktur genomgår störningar eller helt slås ut. De största aktörerna och deras respektive ansvar både innan störningar sker och under pågående störning eller avbrott punktats upp nedan.

Tyresö kommuns VA-enhets ansvar inför och vid störningar

Inför störningar:

- Upprätta en aktuell planering som beskriver hur nödvattenförsörjningen i kommunen ska fungera samt hur VA ska arbeta vid en störning.
- Upprätthålla användbarhet för de resurser som behövs vid hantering av störningar.

Vid störningar:

- Leverera dricksvattentankar till prioriterade vattenkonsumenter och till allmänhetens hämtställen.

- Löpande fylla på de dricksvattentankar som har fördelats till kommunala verksamheter och allmänhetens hämtställen.
- Säkerställa att tankarna bevakas samt att dricksvattenkvaliteten i tankarna är acceptabel.
- Hantera själva händelsen/orsaken till att störningen har uppstått.
- Stödja kommunens kommunikatörer att kommunicera och informera allmänheten och övriga vattenkonsumenter
- Drift och underhåll av VA anläggningar
- Upprätta en plan för hur verksamheten skall organiseras vid en långvarig kris.

Södertörns miljö- och hälsöförbunds ansvar inför och vid störningar

Inför störningar:

- Tillsyn av vattenverk och distributionsnät.

Vid störningar:

- Fungera som kommunens expert i dricksvattenkvalitetsfrågor.
- Information till smittskyddsläkare om smittrisk föreligger.

Tyresö kommuns kommunikationsstab ansvar inför och vid störningar

Inför störningar:

- Vidta förberedande åtgärder för att vid dricksvattenstörningar snabbt kunna kommunicera ut information om inträffad händelse.

Vid störningar:

- I dialog med övriga aktörer som hanterar händelsen formulera och kommunicera information om inträffad händelse.

Räddningstjänsten ansvar vid störningar

Vid störningar:

- Uppsamling och begränsning av utsläpp/brand
- Mediekontakter under räddningstjänstskedet

Övriga kommunala verksamheters ansvar inför och vid störningar.

Inför störningar:

- Verksamheter som drabbas hårt vid störningar i dricksvattenförsörjningen ska ta fram och årligen uppdatera kontinuitetsplaner. Dessa beskriver kortfattat hur störningar ska hanteras.
- Inventera behov av samt se till att resurser för att hantera störningar i vattenförsörjningen kan hanteras på ett acceptabelt sätt. Exempelvis hygienprodukter, vattendunkar och liknande.

Vid störningar:

- All kommunal verksamhet ska bedrivas på ett sätt som i mesta möjliga mån begränsar behovet av vattenleveranser.
- Verksamhet som kan ligga nere utan större konsekvenser för människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt miljö och egendom kan behöva ställas in för att underlätta vattenleverans till de mest samhällsviktiga verksamheterna.
- När prioriterade verksamheter fått dricksvattentank utkörd ansvarar de för all hantering av vattnet utöver vad som nämnts ovan under rubriken VA-enhetens ansvar. Det innebär ansvar att ha tillräckliga egna vattenkärl, personalresurser och annat som behövs för att hantera både dricksvattenförsörjning och vid behov utföra manuell spolning av toaletter.

4 Störningar i vattenförsörjningen

Det finns två typer av störningar i vattenförsörjningen – avbrott i leverans av vatten eller att otjänligt vatten levereras.

4.1 Omfattande avbrott i vattenleverans

Denna typ av störning innebär totalt avbrott i hela eller delar av dricksvatten försörjningen. Orsaken till en sådan störning kan exempelvis vara att vattenverk slås ut eller allvarlig skada på huvudvattenledning. Vid avbrott i vattenleveransen till ett område krävs alternativ försörjning. Vid en störning kommer kommunen försörja prioriterad samhällsviktig verksamhet och kommuninvånarna med hjälp av nödvattentankar.

4.2 Otjänligt vatten

Den andra typen av störning innebär att vatten fortfarande kan levereras till abonnenter men att det av olika orsaker är otjänligt.

Mikrobiologisk förorening

Vid denna typ av störning kan vattnet ofta konsumeras efter kokning. Störningen innebär att allmänheten så väl som kommunala verksamheter kokar sitt eget vatten på anvisning av huvudman. I detta fall finns i regel inga behov

av utplacering av nödvattentankar. I förskolor och lågstadieskolor, demensverksamhet och gruppboenden kan kranar behöva stängas för att säkerställa att brukare inte dricker av vattnet.

Kemisk förorening

Vid denna typ av störning kan vattnet inte konsumeras efter kokning men kan oftast, beroende på kemisk förorening, användas till spolning av toalett och i många fall också för bad/dusch och tvätt. I detta fall krävs distribution av nödvatten till kommuninvånare och prioriterad samhällsviktig verksamhet. I förskolor och lågstadieskolor, demensverksamhet och gruppboenden kan kranar behöva stängas för att säkerställa att brukare inte dricker av vattnet.

5 Aktivering av nödvattenförsörjning

Aktivering av nödvattenförsörjning utgår i föreliggande plan från två scenarier:

Scenario 1: Driftstörningar på VA-huvudmannens anläggningar.

- Beslut om nödvattenförsörjning fattas av chef VA-enheten eller tjänsteman i beredskap (TIB)

Scenario 2: Driftstörningar på Stockholm vatten och avfalls (SVOA) anläggningar där kommunen blir drabbad.

- Beslut om nödvattenförsörjning fattas av chef VA-enheten eller tjänsteman i beredskap (TIB) i samråd med Stockholm vatten och avfall (SVOA), Haninge kommun och eventuellt Nationell vattenkatastrofgrupp (VAKA).

5.1 Gemensam samverkansgrupp

Det finns en gemensam samverkansgrupp bestående av tjänstepersoner från nedan angivna kommuner och bolag. Sammankallande för gruppen och ansvarig från Tyresö kommuns sida är chefen för VA-enheten. Gruppen består av:

- Tyresö kommun: chef för VA-enheten
- Haninge kommun : Utredningsingenjör
- Stockholm vatten och avfall (SVOA): Ledningsnätsansvarig
- Nationell vattenkatastrofgrupp (VAKA): för att kunna aktivera hjälp från VAKA krävs delegationsrätt

Material/resurser:

Samverkansgruppen har mandat för att ta in/nyttja de resurser som bedöms nödvändiga.

6 Samordning och samverkan vid nödvatten

Nödvattenplaneringen för Tyresö kommun ska samordnas med Haninge kommun och Stockholm vatten- och avfall (SVOA). Inriktningen är att Tyresös och Haninges kommuner samarbetar vid en situation som kräver distribution av nödvatten. Det innebär att Tyresö kommun kan hämta nödvatten vid en särskild vattenkiosk i Haninge (Anläggargvägen) och Haninge kommun kan vid motsvarande händelse hämta vatten i Tyresö. En samordning skall även ske avseende kommunikation.

6.1 Interna resurser

Kommunen förfogar över ett antal materiella och personella resurser som ska användas vid nödvattenförsörjning. En detaljerad redogörelse över kommunens nödvattenresurser återfinns i kommunens sekretessbelagda nödvattenplan.

6.2 Externa resurser

Vid omfattande störningar eller avbrott i kommunens dricksvattenförsörjning, som pågår längre än 3 dygn, kommer kommunerna att vara beroende av externt stöd. Den nationella vattenkatastrofgruppen (VAKA) är en stödfunktion vars främsta uppgift är att ge stöd till kommuner och regioner som drabbats eller kan komma att drabbas av problem med dricksvattenförsörjningen.

VAKA har bland annat i samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ett lager av nödvattenmaterial utplacerade på sex olika platser i Sverige. Materialen är till för händelser av en mer omfattande karaktär såsom vid smitta i vattnet eller elavbrott som leder till problem med dricksvattenförsörjningen. Resurserna är alltså inte till för att användas vid underhållsarbeten. Det är VAKA som godkänner utlåning av resurser. Utöver VAKA kan kommunerna begära stöd från övriga närliggande kommuner och Länsstyrelsen i Stockholms län.

6.3 Gemensam målbild

Vid nödvattenförsörjning till konsumenter i fredstid utgör följande mängder en riktlinje från livsmedelsverket avseende vilka vattenmängder över tid som ska kunna levereras:

Antal dygn med avbrott eller störning	Antal liter vatten per person och dygn
1-3	3-5
3-10	10-15
>10	50

Tyresö kommun som VA-huvudman klarar inte av en vattenleverans motsvarande 50 liter/person och dygn med de resurser och förutsättningar som finns. Samhällsbyggnadskontoret arbetar därför aktivt med att ta fram förslag på alternativa lösningar.

7 Prioriteringar vid vattenförsörjning

Inriktningen för prioriteringen av nödvatten har sin utgångspunkt i rådande lagstiftning och bestämmelser och specifikt utgår prioriteringen från samhällets skyddsvärden. Samhällets skyddsvärden innebär värnandet och skyddet av:

- Människors liv och hälsa
- Samhällets funktionalitet
- Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- Miljö och ekonomiska värden

Det som prioriteras högst i nödvattensituation är människors liv och hälsa samt samhällets funktionalitet. Vid en situation som kräver nödvatten är det de mest prioriterade verksamheterna och hushållen som måste få vatten för att inte oacceptabla konsekvenser ska uppstå. En viktig aspekt är tiden och prioriteringen avser främst den initiala fasen där vatten inte kan levereras på ordinarie sätt. Vid ett längre tidsperspektiv kan sannolikt andra skyddsvärden bli aktuella att ta hänsyn till men värnandet av liv och hälsa samt samhällets funktionalitet står i första rummet. Kommunens detaljerade prioriteringar vid nödvattenförsörjning redogörs för i kommunens sekretessbelagda nödvattenplan.

8 Övning

För att planen ska kunna fungera vid en kris behöver organisationen övas på olika nivåer. Under en mandatperiod bör Tyresö kommun delta i samverkansövning med Haninge kommun och eventuellt SVOA. För övrigt ska varje verksamhet öva sin krisberedskapsförmåga en gång per år för att behålla sin förmåga att aktivera sin krisorganisation.

9 Revidering och ansvar

Samhällsbyggnadskontoret ansvarar för översyn och eventuell revidering av kommunens båda nödvattenplaner. Översyn bör göras varje år eller åtminstone vid organisationsförändring. Vidare ligger ansvaret på kontoret att också kommunicera ut uppdateringar av den övergripande nödvattenplanen så att allmänheten och övriga intressenter kan ta del av dessa.